

Bruksela, dnia 30.1.2019 r.
COM(2019) 53 final

2019/0019 (COD)

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**w sprawie ustanowienia środków awaryjnych w dziedzinie koordynacji systemów
zabezpieczenia społecznego w następstwie wystąpienia Zjednoczonego Królestwa
Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej**

(Tekst mający znaczenie dla EOG i Szwajcarii)

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

• Przyczyny i cele wniosku

W dniu 29 marca 2017 r. Zjednoczone Królestwo złożyło notyfikację o zamiarze wystąpienia z Unii Europejskiej zgodnie z art. 50 Traktatu o Unii Europejskiej. Oznacza to, że jeżeli umowa o wystąpieniu nie zostanie ratyfikowana, unijne prawo pierwotne i wtórne przestanie się stosować do Zjednoczonego Królestwa od dnia 30 marca 2019 r. („dzień wystąpienia”). Zjednoczone Królestwo stanie się wtedy „państwem trzecim”.

Umowa o wystąpieniu¹ została uzgodniona między Unią a Zjednoczonym Królestwem i zatwierdzona przez Radę Europejską (art. 50) w dniu 25 listopada 2018 r. Jej ratyfikacja w Zjednoczonym Królestwie jest jednak niepewna.

W komunikacie Komisji „Przygotowania do wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej w dniu 30 marca 2019 r.: Plan działania awaryjnego”² z dnia 13 listopada 2018 r. Komisja Europejska podkreśliła, że umowa o wystąpieniu stanowi najlepszy wariant dla uporządkowanego wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii. W razie braku umowy o wystąpieniu Unia Europejska będzie jednak podejmować działania służące ochronie jej interesów oraz powinna przyjąć jednolite i skoordynowane podejście we wszystkich dziedzinach. W tym samym komunikacie Komisja przedstawiła sześć ogólnych zasad, z którymi środki awaryjne powinny być zgodne na wszystkich szczeblach. Są wśród nich zasady stanowiące, że środki awaryjne nie powinny powielać korzyści wynikających z członkostwa w Unii ani warunków okresu przejściowego, jak przewidziano w projekcie umowy o wystąpieniu; muszą one mieć charakter tymczasowy i nie powinny wykraczać poza koniec 2019 r.; muszą stanowić jednostronne działania Unii Europejskiej w celu ochrony jej interesów i co za tym idzie Unia może w każdej chwili je odwołać.

Od dnia wystąpienia, w przypadku braku umowy o wystąpieniu między Unią a Zjednoczonym Królestwem, w stosunkach między Unią a Zjednoczonym Królestwem nie będzie już stosowane prawo Unii w zakresie koordynacji zabezpieczenia społecznego. Oznacza to, że nie będą gwarantowane prawa do zabezpieczenia społecznego obywateli Unii, którzy podlegają lub podlegali ustawodawstwu co najmniej jednego państwa członkowskiego i którzy znajdują się lub znajdowali w sytuacjach dotyczących Zjednoczonego Królestwa (np. obywatele ci pracowali lub mieszkali w Zjednoczonym Królestwie, gdy było ono państwem członkowskim Unii), a także prawa obywateli Zjednoczonego Królestwa, którzy podlegają lub podlegali ustawodawstwu co najmniej jednego państwa członkowskiego.

Niezależnie od scenariusza wydarzeń Komisja daje konsekwentnie do zrozumienia, że ochrona obywateli Unii w Zjednoczonym Królestwie, jak również obywateli Zjednoczonego Królestwa w Unii Europejskiej, jest traktowana priorytetowo. Wymaga to przyjęcia przez państwa członkowskie przychylnego podejścia do obywateli Zjednoczonego Królestwa, którzy już mieszkają na ich terytorium. Oczekuje się, że Zjednoczone Królestwo postąpi

¹ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/celex52018pc0833_annex_pl.pdf

² Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów i Europejskiego Banku Inwestycyjnego „Przygotowania do wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej w dniu 30 marca 2019 r.: Plan działania awaryjnego” (COM/2018/880 final).

podobnie. W związku z tym celem niniejszego wniosku jest złagodzenie niektórych negatywnych skutków wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii w przypadku braku rozwiązań uzgodnionych z tym państwem.

Należy bowiem zapewnić tym osobom, które jako obywatele Unii korzystały z prawa do swobodnego przemieszczania się w Unii przed dniem wystąpienia, zachowanie ich praw do zabezpieczenia społecznego na podstawie okoliczności i zdarzeń zaistniałych przed dniem wystąpienia, kiedy Zjednoczone Królestwo było państwem członkowskim Unii, oraz okresów ubezpieczenia, zatrudnienia, samozatrudnienia lub zamieszkania przebytych przed tym dniem. Niektóre podstawowe zasady koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego zapisane w rozporządzeniu (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (równe traktowanie świadczeń, dochodów, okoliczności lub zdarzeń, sumowanie okresów i równe traktowanie osób), jak również przepisy niniejszego rozporządzenia, które nadają skuteczność tym zasadom w praktyce (dotyczące np. proporcjonalnego obliczania wysokości emerytury), powinny nadal być stosowane do tych osób w odniesieniu do okoliczności lub zdarzeń zaistniałych przed dniem wystąpienia oraz do okresów przebytych przed tym dniem. Ta sama potrzeba powstaje w odniesieniu do praw do zabezpieczenia społecznego bezpaństwowców i uchodźców, którzy podlegają lub podlegali ustawodawstwu co najmniej jednego państwa członkowskiego i którzy znajdują się lub znajdowali w sytuacjach dotyczących Zjednoczonego Królestwa. W odniesieniu do wszystkich wyżej wymienionych kategorii osób uwzględnia się członków rodziny oraz osoby pozostałe przy życiu³.

Ze względu na fakt, że Zjednoczone Królestwo stanie się państwem trzecim, od dnia wystąpienia nie będą już stosowane inne zasady i przepisy dotyczące koordynacji zabezpieczenia społecznego, takie jak przenoszenie świadczeń pieniężnych, nieprzerwane udzielanie rzeczowych świadczeń chorobowych i przepisy dotyczące mającego zastosowanie ustawodawstwa.

Zgodnie z postanowieniami Traktatu dotyczącymi swobodnego przemieszczania się Unia posiada wyłączne kompetencje w zakresie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego między Zjednoczonym Królestwem a innymi państwami członkowskimi w odniesieniu do wszelkich przypadków korzystania z prawa do swobodnego przemieszczania się, które miały miejsce, gdy Zjednoczone Królestwo było państwem członkowskim Unii. Nie jest zatem możliwe, aby państwa członkowskie zawarły i stosowały umowy dwustronne obejmujące sytuacje objęte niniejszym rozporządzeniem.

- **Spójność z przepisami obowiązującymi w tej i w innych dziedzinach polityki Unii**

Niniejszy wniosek stanowi część unijnego planu gotowości i planu awaryjnego, którego celem jest złagodzenie negatywnych skutków wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii bez umowy o wystąpieniu. Wniosek jest zgodny z ogólnymi zasadami określonymi w komunikacie w sprawie planu działania awaryjnego. W szczególności, ponieważ wniosek nie powiela korzyści wynikających z członkostwa w Unii, ani warunków jakiegokolwiek okresu przejściowego, jaki przewidywałaby umowa o wystąpieniu, jest on jednostronny i tymczasowy.

³ Komisja rozważy na późniejszym etapie rozszerzenie zasad określonych w niniejszym wniosku na obywateli państw trzecich legalnie przebywających w danym państwie członkowskim, którzy zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1231/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. objęci są przepisami UE dotyczącymi koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

2. PODSTAWA PRAWNA, POMOCNICZOŚĆ I PROPORCJONALNOŚĆ

• Podstawa prawna

Podstawą niniejszego wniosku jest art. 48 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), ponieważ dotyczy on środków w dziedzinie koordynacji zabezpieczenia społecznego.

• Pomocniczość (w przypadku kompetencji niewyłącznych)

Zasada pomocniczości ma zastosowanie, ponieważ wniosek nie wchodzi w zakres wyłącznych kompetencji Unii. Cele wniosku nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie na szczeblu krajowym, regionalnym ani lokalnym. Konieczne jest przyjęcie na szczeblu Unii skoordynowanego podejścia do ochrony praw do zabezpieczenia społecznego nabytych po skorzystaniu z prawa do swobodnego przemieszczania się przez osoby zainteresowane jako obywatele Unii. Pozwoli to uniknąć różnic między państwami członkowskimi w zakresie stosowania prawa Unii w odniesieniu do praw do zabezpieczenia społecznego, które dotyczą okoliczności lub zdarzeń zaistniałych przed dniem wystąpienia oraz okresów przebytych przed tym dniem, a także nierównego traktowania osób zainteresowanych.

• Proporcjonalność

Proponowane rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celów planu awaryjnego Komisji, ponieważ zapewnia minimalną ochronę praw do zabezpieczenia społecznego osób, które skorzystały z prawa do swobodnego przemieszczania się przed dniem wystąpienia.

• Wybór instrumentu

Proponowanym instrumentem jest rozporządzenie. Inne środki (np. komunikat lub inne niewiążące prawnie instrumenty) nie zapewniłyby wymaganego poziomu pewności prawa.

3. WYNIKI OCEN *EX POST*, KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCEN SKUTKÓW

Niniejszy wniosek przyjmuje się w kontekście środków awaryjnych, których celem jest zmniejszenie zagrożeń związanych z wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa z Unii bez umowy o wystąpieniu.

Komisja Europejska przeanalizowała skutki ewentualnego braku takiej umowy. Po początkowym wezwaniu państw członkowskich do podjęcia działań Komisja ostatecznie stwierdziła, że wniosek ten jest konieczny w celu ochrony praw do zabezpieczenia społecznego osób zainteresowanych w odniesieniu do okoliczności lub zdarzeń zaistniałych przed dniem wystąpienia oraz okresów przebytych przed tym dniem.

Komisja omówiła z państwami członkowskimi konieczność zastosowania środków awaryjnych oraz działania w zakresie gotowości sektorowej, prawnej i administracyjnej w przypadku takiego scenariusza wydarzeń. W tym celu w dniach 27 listopada i 12 grudnia 2018 r. oraz w dniu 16 stycznia 2019 r. odbyły się posiedzenia grupy roboczej Rady ds. art. 50, a w dniu 20 grudnia 2018 r. zorganizowano specjalne seminarium z udziałem ekspertów technicznych poświęcone koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

4. WPLYW NA BUDŻET

Wniosek nie ma wpływu finansowego na budżet Unii. Jego celem jest ochrona praw do zabezpieczenia społecznego osób zainteresowanych, w tym ich dochodów pochodzących z praw do zabezpieczenia społecznego, oraz finansów państw członkowskich.

5. ELEMENTY FAKULTATYWNE

- **Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania**

Nie dotyczy

- **Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku**

Celem wniosku jest zapewnienie, aby osoby, które jako obywatele Unii skorzystały z prawa do swobodnego przemieszczania się przed dniem wystąpienia, zachowały swoje prawa do zabezpieczenia społecznego związane z okolicznościami lub zdarzeniami zaistniałymi przed dniem wystąpienia i okresami przebytymi przed tym dniem. Inne osoby zainteresowane znajdujące się w sytuacjach dotyczących Zjednoczonego Królestwa przed dniem wystąpienia, które w innym przypadku byłyby objęte rozporządzeniami (WE) nr 883/2004 i (WE) nr 987/2009, powinny również zachować te prawa, tj.: bezpaństwowcy i uchodźcy, a także członkowie rodzin osób należących do wszystkich poprzednio wymienionych kategorii i osoby pozostałe przy życiu po śmierci osób należących do tych kategorii.

W art. 1 wyjaśniono, że definicje mające zastosowanie do niniejszego rozporządzenia są definicjami zawartymi w art. 1 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 i art. 1 rozporządzenia (WE) nr 987/2009.

W art. 2 określono zakres podmiotowy proponowanego rozporządzenia. Rozporządzenie to obejmuje: osoby (obywateli Unii lub Zjednoczonego Królestwa, bezpaństwowców i uchodźców), które podlegają lub podlegały unijnym zasadom koordynacji zabezpieczenia społecznego i które znajdują się lub znajdowały w sytuacjach dotyczących Zjednoczonego Królestwa, gdy było ono państwem członkowskim Unii, wraz z członkami ich rodzin i osobami pozostałymi przy życiu.

W art. 3 określono zakres przedmiotowy rozporządzenia, stanowiąc, że obejmuje ono wszystkie działy zabezpieczenia społecznego wymienione w art. 3 rozporządzenia (WE) nr 883/2004.

W art. 4 zawarto zapis o równym traktowaniu osób objętych proponowanym rozporządzeniem.

Art. 5 stanowi, że zasady równego traktowania świadczeń, dochodów, okoliczności lub zdarzeń oraz sumowania okresów, o których mowa w rozporządzeniu (WE) nr 883/2004, będą nadal stosowane w Unii w odniesieniu do wszelkich wniosków dotyczących okoliczności i zdarzeń zaistniałych przed dniem wystąpienia oraz okresów przebytych przed tym dniem.

W art. 6 określono wejście w życie i rozpoczęcie stosowania proponowanego rozporządzenia.

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY**w sprawie ustanowienia środków awaryjnych w dziedzinie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w następstwie wystąpienia Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej**

(Tekst mający znaczenie dla EOG i Szwajcarii)

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 48, uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) W dniu 29 marca 2017 r. Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej („Zjednoczone Królestwo”) złożyło notyfikację o zamiarze wystąpienia z Unii na podstawie art. 50 Traktatu o Unii Europejskiej. Traktaty przestaną być stosowane do Zjednoczonego Królestwa od dnia wejścia w życie umowy o wystąpieniu lub, w przypadku jej braku, dwa lata po notyfikacji, tj. od dnia 30 marca 2019 r., chyba że Rada Europejska w porozumieniu ze Zjednoczonym Królestwem podejmie jednomyślnie decyzję o przedłużeniu tego okresu.
- (2) W przypadku braku umowy o wystąpieniu lub nieprzedłużenia okresu dwóch lat po notyfikacji Zjednoczonego Królestwa o zamiarze wystąpienia z Unii, w dniu 30 marca 2019 r. unijne przepisy dotyczące koordynacji zabezpieczenia społecznego zawarte w rozporządzeniu (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego⁴ oraz w rozporządzeniu (WE) nr 987/2009 dotyczącym wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004⁵ również przestaną być stosowane do Zjednoczonego Królestwa i w Zjednoczonym Królestwie.
- (3) W rezultacie osoby, które jako obywatele Unii zgodnie z prawem skorzystały z prawa do swobodnego przemieszczania się, zapisanego w art. 45 i 49 Traktatu, przed dniem wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii, nie będą już mogły opierać się na tych przepisach w odniesieniu do swoich praw do zabezpieczenia społecznego wynikających z okoliczności i zdarzeń zaistniałych przed dniem wystąpienia oraz

⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 166 z 30.4.2004, s. 1).

⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 284 z 30.10.2009, s. 1).

okresów ubezpieczenia, zatrudnienia, samozatrudnienia lub zamieszkania przebytych przed tym dniem, o ile dotyczyły one Zjednoczonego Królestwa. Ta sama kwestia dotyczyć będzie bezpaństwowców i uchodźców, którzy podlegają lub podlegali ustawodawstwu co najmniej jednego państwa członkowskiego i którzy znajdują się lub znajdowali w sytuacjach dotyczących Zjednoczonego Królestwa, a także członków rodzin osób należących do wszystkich tych kategorii i osób pozostałych przy życiu po śmierci osób należących do tych kategorii.

- (4) Aby osiągnąć cel, jakim jest ochrona praw do zabezpieczenia społecznego osób zainteresowanych, państwa członkowskie powinny nadal stosować unijne zasady równego traktowania osób, równego traktowania świadczeń, dochodów, okoliczności lub zdarzeń oraz sumowania okresów określone w rozporządzeniach (WE) nr 883/2004 i (WE) nr 987/2009, a także przepisy tych rozporządzeń niezbędne do nadania skuteczności wspomnianym zasadom, do osób objętych przepisami, okoliczności lub zdarzeń zaistniałych przed dniem wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii oraz okresów przebytych przed tym dniem.
- (5) Aby zapewnić jednolite jednostronne stosowanie zasad zabezpieczenia społecznego dotyczących równego traktowania osób, równego traktowania świadczeń, dochodów, okoliczności lub zdarzeń oraz sumowania okresów, konieczne jest przyjęcie niniejszego rozporządzenia w sprawie planu awaryjnego.
- (6) Niniejsze rozporządzenie powinno obowiązywać od dnia następującego po dniu, w którym Traktaty przestaną być stosowane do Zjednoczonego Królestwa i w Zjednoczonym Królestwie, chyba że przed tą datą wejdzie w życie umowa o wystąpieniu ze Zjednoczonym Królestwem,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

Artykuł 1

Definicje

Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się definicje zawarte w art. 1 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 i art. 1 rozporządzenia (WE) nr 987/2009.

Artykuł 2

Zakres podmiotowy

Niniejsze rozporządzenie stosuje się do następujących osób:

- a) obywatele państwa członkowskiego, bezpaństwowcy i uchodźcy, którzy podlegają lub podlegali ustawodawstwu co najmniej jednego państwa członkowskiego i którzy znajdują się lub znajdowali w sytuacji dotyczącej Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej („Zjednoczone Królestwo”) przed dniem 30 marca 2019 r., a także członkowie ich rodzin i osoby pozostałe przy życiu po ich śmierci;
- b) obywatele Zjednoczonego Królestwa, którzy podlegają lub podlegali ustawodawstwu co najmniej jednego państwa członkowskiego przed dniem 30 marca 2019 r., a także członkowie ich rodzin i osoby pozostałe przy życiu po ich śmierci.

Artykuł 3

Zakres przedmiotowy

Niniejsze rozporządzenie stosuje się do wszystkich działań zabezpieczenia społecznego określonych w art. 3 rozporządzenia (WE) nr 883/2004.

Artykuł 4

Równe traktowanie osób

W odniesieniu do okoliczności lub zdarzeń zaistniałych w Zjednoczonym Królestwie przed dniem 30 marca 2019 r., do osób, o których mowa w art. 2 niniejszego rozporządzenia, zastosowanie ma zasada równego traktowania określona w art. 4 rozporządzenia (WE) nr 883/2004.

Artykuł 5

Równe traktowanie świadczeń, dochodów, okoliczności lub zdarzeń i sumowanie okresów

1. Do świadczeń lub dochodów uzyskanych w Zjednoczonym Królestwie przed dniem 30 marca 2019 r. oraz okoliczności lub zdarzeń zaistniałych w tym państwie przed tym dniem zastosowanie ma zasada równego traktowania świadczeń, dochodów, okoliczności lub zdarzeń określona w art. 5 rozporządzenia (WE) nr 883/2004.
2. Do okresów ubezpieczenia, zatrudnienia, samozatrudnienia lub zamieszkania przebytych w Zjednoczonym Królestwie przed dniem 30 marca 2019 r. zastosowanie ma zasada sumowania okresów określona w art. 6 rozporządzenia (WE) nr 883/2004.
3. Zastosowanie mają wszelkie inne przepisy rozporządzenia (WE) nr 883/2004 i rozporządzenia (WE) nr 987/2009 niezbędne do nadania skuteczności zasadom określonym w ust. 1 i 2 niniejszego artykułu.

Artykuł 6

Wejście w życie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie stosuje się od dnia następującego po dniu, w którym Traktaty przestaną być stosowane do Zjednoczonego Królestwa i w Zjednoczonym Królestwie na podstawie art. 50 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej.

Niniejszego rozporządzenia nie stosuje się jednak, jeżeli do tego dnia wejdzie w życie umowa o wystąpieniu zawarta ze Zjednoczonym Królestwem zgodnie z art. 50 ust. 2 Traktatu o Unii Europejskiej.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

*W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodniczący*

*W imieniu Rady
Przewodniczący*